MİMARLAR ODASI
İZMİR ŞUBESİ

EGE MİMARLIK

ISSN 1301-9694
2022/2 114

MODERN TOPLUMLAR OLARAK SÜREKLİ İÇİNDE BULUNDUĞUMUZ GERÇEKYADA SANAL ORTAMLARDA BİR MERKEZE ODAKLANMAYA DOĞRU YÖNLENDİRİLİYORUZ BU KURGULANMIŞ DURUM ALGIMIZI MEŞGULE DERKEN KOLEKTİF HAFIZAMIZDA BULUNAN VE KÜLTÜREL KİMLİĞİMİZİ OLUŞTURAN DEĞERLERİ GÖZARDI EDİYOR ÖNEM SIRALARINI DEĞİŞTİRİYORUZ OYSA MERKEZİN DIŞINDAKALANIN KAPSAMDIŞI OLMADIĞINI FARKETTİRMEK HATIRLATMAK AMACIYLA MERKEZ DIŞI TEMASINI 114 SAYIMIZDA TARTIŞMAYA AÇMAK İSTİYORUZ MEKÂNLARIN VE MEKÂN SALKAVRAMLARININ POPÜLİST BİR YAKLAŞIMLA TANIMLANAN SINIRLAR DIŞINDAKALANAÇILIMLARINA YÖNELMEK İSTİYORUZ SINIR/SIZLIK SINIRLARININ NASIL BELİRLENDİĞİ VEVEYA ORTADAN KALKTIĞI DURUMLARINYANI SIRA SINIRLARIN NESNELİĞİ VEGEÇİRGENLİĞİ ÜZERİNE TARTIŞABİLMEYİ ÇEPERDEGELİŞEN DÖNÜŞEN DURUMLARI GÖREBİLMEYİ RELİKYERELDEĞERLERİN ODAK DIŞINDAKALMASININ NEDEN OLDUĞU MEKÂNSAL SOSYOKÜLTÜREL KAYIPLARI ORTAYA ÇIKARMAYI SIRADIŞI ÇİZGİ DIŞI OLAN MEKÂNSAL ÜRETİMLERİ DENEYİMLERİ AKTARABİLMEYİ EZBER BOZAN MEKÂNSAL PRATİKLERİN ÜRETİMLERİN VASATİLE İLİŞKİSİNİN KURULMASINI TOPLUMSAL ETKİSİNİN TARTIŞILMASINI UMUYORUZ

YIL **32** SAYI **114** **2022/2**

TMMOB Mimarlar Odası İzmir Şubesi'nin üç ayda bir yayınlanan Ulusal Hakemli Dergisidir.
Yerel Süreli Yayın
Mimarlar Odası İzmir Şubesi Üyeleri için ücretsizdir.
Web sayfası üzerinde açık kaynaktır:
www.egemimarlik.org

Yayınlayan
Mimarlar Odası İzmir Şubesi adına;
Yayın Komitesi
Sahibi İlker Kahraman
Yayın Editörü Çiçek Ş. Tezer Yıldız
Grafik Tasarım Güler Özsakarya Ertan
Konsept Tasarım Emre Çıkınoğlu

Yayın Komitesi
Yenal Akgün
Ferhat Hacıalibeyoğlu
Ülkü İnceköse
Seçkin Kutucu
Aslı Ceylan Öner
Deniz Özkut
Çiçek Ş. Tezer Yıldız
Ebru Yılmaz
(Soyadına göre alfabetik)

Ege Mimarlık Bilimsel Danışma Kurulu
Ayşe Güliz Bilgin Altınöz, Prof. Dr.
Neslihan Dostoğlu, Prof. Dr.
Gül Kaçmaz Erk, Doç. Dr.
Emine Özen Eyüce, Prof. Dr.
Hikmet Sivri Gökmen, Doç. Dr.
Deniz Güner, Prof. Dr.
Berin Gür, Prof. Dr.
Emel Kayın, Prof. Dr.
Tuğçe Kazanasmaz, Prof. Dr.
İpek Özbek, Prof. Dr.
Güven Arif Sargın, Prof. Dr.
İkbal Sevil Sarıyıldız, Prof. Dr.
Uğur Tanyeli, Prof. Dr.
Koray Velibeyoğlu, Prof. Dr.
(Soyadına göre alfabetik)

Tarandığı Veritabanları
DAAI - Design and Applied Arts Index

Yayın Yeri
Mimarlar Odası İzmir Şubesi - İzmir Mimarlık Merkezi
1474 Sokak No: 9 Alsancak İzmir
Tel: (232) 463 66 25 (pbx)
Faks: (232) 463 52 12
egemim@izmimod.org.tr
www.izmimod.org.tr/ egemim@izmimod.org.tr

Akhisar Temsilciliği: (0236) 414 86 50
Aydın Temsilciliği: (0256) 213 45 33
Dikili Temsilciliği: (0232) 671 85 02
Kuşadası Temsilciliği: (0256) 612 00 91
Manisa Temsilciliği: (0236) 232 68 07
Nazilli Temsilciliği: (0256) 312 84 83
Ödemiş Temsilciliği: (0232) 545 73 73
Salihli Temsilciliği: (0236) 715 08 23
Turgutlu Temsilciliği: (0236) 312 04 21
Uşak Temsilciliği: (0276) 212 29 57

Abone ve Reklam İletişim
Binat İletişim & Danışmanlık
Barbaros Bulvarı Dörtyüzlü Çeşme Sok. No: 2
Güneş Apt. K: 6 D: 7 34353 Beşiktaş / İstanbul
Tel: (212) 259 90 79 Faks: (212) 259 16 46
info@binatdanismanlik.com
Reklam Yöneticisi: Ayşegül Tuğtepe
abonelik.binatdanismanlik.com

Baskı
Metro Matbaacılık Ltd. Şti.
Yahya Kemal Beyatlı Cd. No:94
Begos 3. Bölge 35400 Buca / İZMİR
T. +90 232 290 33 11
Sertifika No: 40921

• Ege Mimarlık makale seçimleri hakemler tarafından yapılmaktadır. Sadece hakemli değerlendirme sürecinden geçen yazılar "makale" kategorisinde yer almaktadır.

KAPAK **Merkez Dışı**
GÖRSEL **Ferhat Hacıalibeyoğlu, Güler Özsakarya Ertan**

BAŞYAZI **...2**

İNGİLİZCE ÖZET **...4**

HABERLER **...5**

İZ BIRAKANLAR
Ferhat Hacıalibeyoğlu,
Hikmet Sivri Gökmen
Eğitim, Mekân ve Deneyimler Üzerine Bir İrdeleme: Alsancak'taki Okul ...10

YAPI TANITIM
Baraka
Yer ve Yerellik ...28

İNCELEME
Vedat Tokyay
Ayvalık Kendi Kıyısında Bir Kentsel Değişimi Hak Etmiyor Mu? ...34

TEMA
MERKEZ DIŞI ...36

BÖLÜNMÜŞ EKRAN
Zeynep Durmuş Arsan, Alper Baba, Yusuf Kurucu, Semahat Özdemir, Koray Velibeyoğlu
İzmir'in Merkez Dışı ...38

GÖRÜŞ
Hüseyin Dikmen
Enformal Yerleşimler İçin Sosyal Sürdürülebilirlik Bağlamında Kentsel Tasarım Yaklaşımı ...48

MAKALE (Araştırma Makalesi)
Betül Toy
Siborg Teknolojisi Mekânı Dönüştürebilir mi? ...50

MAKALE (Araştırma Makalesi)
Deniz Engin, Aysu Gürman, Ömer Can Bakan
Kentsel Bir Sınır Olarak İZBAN Karşıyaka Hattı ...58

MAKALE (Araştırma Makalesi)
Ayni Deniz Kabakoğlu, Berrin Akgün
Balıkesir Gürcü Kırsal Yerleşmelerinde "Beğeli" Olarak Adlandırılan Ambar Yapılarının Mimari Biçimlenmesi ve "Serender" ile İlişkisi ...64

MAKALE (Araştırma Makalesi)
Melis Ayşe Tank, Münevver Özge Balta
Merkez Dışı Kentsel Büyüme Dinamikleri: Uşak Kent Makroformunun Mekânsal Analizi ...72

EGE MİMARLIK BİLGİLENDİRME
Ege Mimarlık Yayın Çizgisi, Yayın Koşulları ...80

Eğitim, Mekân ve Deneyimler Üzerine Bir İrdeleme: Alsancak'taki Okul

ÜSTTE Yıkım sonrası alanın güncel durumu, F. Hacıalibeyoğlu arşivi, 2022

Ferhat Hacıalibeyoğlu, *Doç. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Bölümü*

Hikmet Sivri Gökmen, *Prof. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Bölümü*

Başlarken

2022 yılında çekilen bu fotoğrafta görülen alan, yüzyıl öncesindeki kullanımıyla bir mezarlık. Bugün ise üzerinde bulunan barakalarda eğitim ile ilgili çeşitli işlevleri ikame etmeye çalışırken, bir yandan da bilinen yüzyıllık hikayesi üzerine düşündüren, her bakanın geçmişine dair birçok izleri canlandırabildiği uzun soluklu ve anlam yüklü bir bağlamın ta kendisi. İlk bakışta ağacıyla, bitkisiyle oldukça tanıdık ve sıradan imgelerden oluşan bu çerçeve, baktıkça anlamını kazanmakta; ağaç "o ağaç", yer "o yer" olmaktadır. Sonuçta yapı dediğin sonsuza dek yaşamaz, bir ömrü vardır elbet; ancak izleri sürüldükçe belleklerdeki coğrafyalarda devinir durur ve her seferinde yeniden inşa edilir. Bu varoluşsal durum mekân ve kullanıcı arasındaki deneyimler üzerinden kurulan ilişkiler ağına temellenir. Dolayısıyla mekânın, onu anlamlandıran/deneyimleyen aktörlerin ve mimarlık eğitiminin odağındaki bu yazı; İzmir'de eğitime dair derin ve önemli izler barındıran "Alsancak'taki Okul" özelinde gerek mekânsal gerekse yaşam ve değerler üzerinden bir anımsama, belgeleme ve somut-soyut bileşenleri ile bu birikimi ileriye aktarabilme niyetindedir. Yazı içeriğinde ve başlığında kullanılan "Alsancak'taki Okul" ifadesi; yapının kullanım sürecinde değişen isimlerini, aynı mekânda ortaklaşan farklı kullanıcıları ve farklı disiplinlerin eğitim faaliyetlerini kapsayabilecek bütüncül bir çerçeveyi tanımlayabilmeyi amaçlar. Öyle ki ortak bir tarifle Alsancak'taki Okul; kimine göre güzel sanatlar, kimine göre mimarlık, kimine göre tekstil okulu olarak anılır. Her ne kadar ortak bir tarife gerek duyulsa da yazıyı bütünleyen bakış noktasının Mimarlık Fakültesi çerçevesinde kavranması sonucu, içeriğinin de Mimarlık Fakültesi ekseninde ağırlık kazanması doğal olacaktır. Bu durum taraflı bir bakış olarak değil, yapı okuması, mimarlık eğitiminin izleri, aktörler, mekân-kullanıcı etkileşimleri ve zihinlerde kalan coğrafyalar odağında irdelenen, daha çok mesleki bir anlama-aktarma ve belgeleme süreci olarak değerlendirilmelidir.

Alanın Geçmişi ve Özellikleri

Kent yerleşme alanı içerisinde kalan mezarlıkların sağlık gerekçeleri ile kent dışına taşınması zorunluluğunun 1865 yılında çıkarılan bir yasa ile getirilmesinin ardından, dört yıl sonra, 1869 yılında Rum cemaatinin Punta'da (Alsancak) kendi mezarlığını kurduğu anlaşılmaktadır. Aynı kaynakta referans gösterilen bir gazete haberine göre ise Havagazı Fabrikası bitişiğinde olan ve satın alınan bu alana, 1876 yılında bir mezarlığın inşa edildiği belirtilmektedir (Beyru, 2011). Diğer bir kaynakta (Poulimenos, 2019) alana ve içindeki yapılara ilişkin daha detaylı bilgilere yer verilmektedir. Bu bilgilere göre Ortodoks mezarlığının 1869 yılında kurulduğu ve 1878 yılında Xenofon Latris tarafından tasarlanan Arhangelos Mihail (Taksiarhis/Baş Melek) Kilisesi'nin yanı sıra kemiklerin saklandığı bir bölümün de inşa edildiği; aynı yıldan itibaren bu alanda beş sınıflı karma bir okulun faaliyet gösterdiği bilgisi aktarılmaktadır. Tüm bu bilgilere göre, 19. yüzyılın sonlarından 20. yüzyılın ortalarına kadar olan süreçte alanın bir mezarlık olarak kullanılmaya başladığı, 1878 yılında

1919 yılında Alsancak Stadından Kilise, mezarlık ve kısmen bahçe kapısının görünümü (URL-2, Levantenheritage, 2022)

1876 Lamec Saad planında alanın ve yakın çevresinin görünümü (URL-3 Chicago Üniversitesi, 2022)

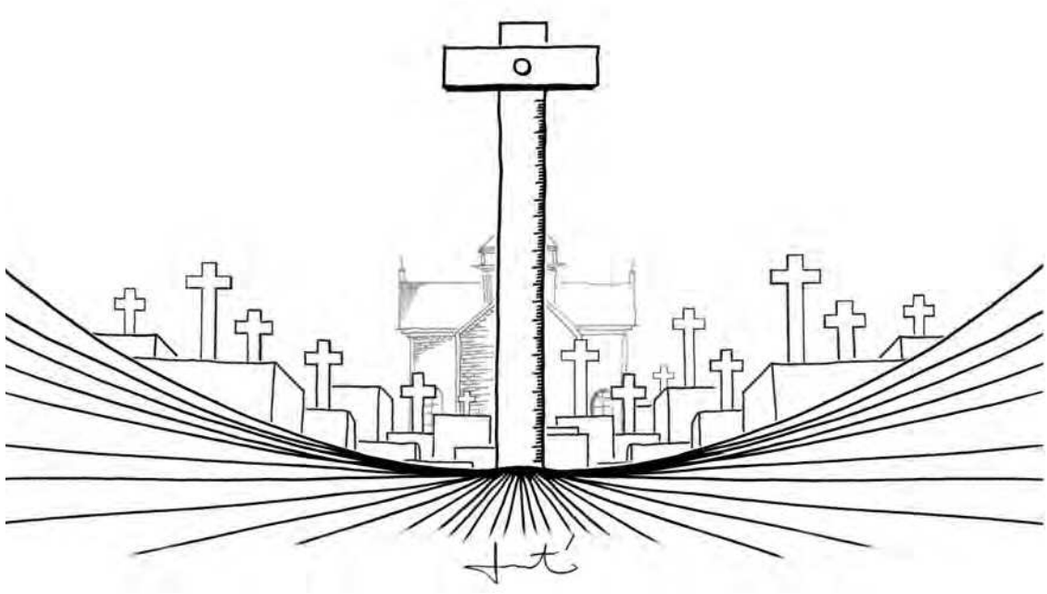
1878 Tarihinde inşa edilen kiliseye ait çizim (Colonas, 2005)

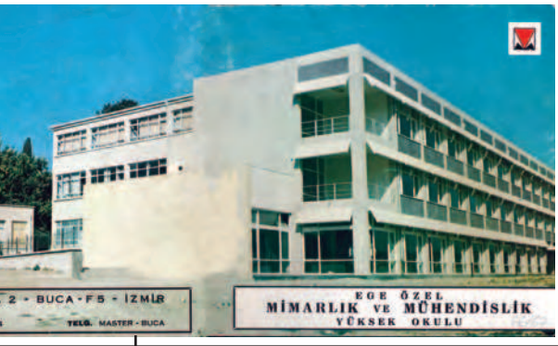
inşa edilen kilisenin 1922 yılına kadar kullanıldığı ve bu süreçte eğitim ile ilgili fonksiyonları içeren yapılarla alan kullanımının desteklendiği anlaşılmaktadır. Kilisenin ne zaman yıkıldığı bilinmemekle birlikte, 1930'lu yıllara kadar mezarlık işlevini sürdüren alan, sonrasında metruk mezarlık olarak anılmaya başlamıştır. Bölgenin o dönemki durumunu gösteren haritalara bakıldığında, özellikle 1876 tarihli Lamec Saad planında mezarlık, kilise ve alanın çeperindeki çeşitli yapı izlerinin varlığı görülebilmektedir.

Öte yandan mezarlık alanının batı yönünde yer alan ve Aydın Demiryolu hattına kadar uzanan açık alan ise 19. yüzyılın sonlarından itibaren sahip olduğu spor işlevi ile kent belleğinde spor sahası olarak bilinmektedir. Bugün halen spor alanı işlevini sürdüren bu alan; 1890 yılında bölgede yaşayan Rumlar tarafından ilk olarak Orpheus Müzik adı ile kurulan ve 1898 yılında Gymnastics Spor Kulübü ile birleşerek Panionios Jimnastik Kulübu (Smirna Panionios Gymnastic Association) adını alan kulübün sahası olarak bilinir. 334 metre uzunluğunda bir pist ile 95x65 metre ölçülerinde bir futbol sahasından oluşan Panionios Stadyumu'nun Altay İdman Yurdu tarafından da kullanılmıştır (Poulimenos, 2019; Atay, 2022). Kurtuluş Savaşı sonrasında Rumların bölgeyi terk etmesinin ardından, 1929 yılında Vali Kazım Dirik döneminde bu alanda açık ve kapalı tribünleri içerecek biçimde Alsancak Stadı inşa edilmiştir (URL-1).

Daha geniş bir çerçeveden alana bakıldığında ise bölgenin genel karakterini 20. yüzyılın endüstrileşme süreçleri sonucunda inşa edilen fabrikalar ve işletmeler üzerinden okumak mümkündür. İzmir'in kentsel belleğinde önemli bir yeri olan ve Alsancak Liman Arkası Bölgesi olarak anılan alanda Alsancak Gar Binası, Havagazı Binası, Şark Sanayi, İzmir Elektrik Fabrikası, Sümerbank Fabrikası bu karakteri temsil eden başlıca önemli yapılar olarak belirginleşmektedir. Alanın çevresinde çoğu işlevini yitirmiş ve atıl durumda bulunan bu yapıların ileriye dönük olarak kültürel ve eğitim odaklı dönüşümleri öngörülmektedir.

Bu bölge içerisinde 1445 ada olarak tanımlanan alanın bütününe ve işlevsel sürekliliğine bakıldığında; adanın spor alanı olarak kullanılan bölümünde işlevsel sürekliliğin korunarak devam ettirildiği, mezarlık ve kilisenin bulunduğu alanın ise asıl işlevini kaybederek, döneminde kısmen yer verildiği ifade edilen eğitim işlevi odağında gelişim ve süreklilik gösterdiği anlaşılmaktadır. Arşiv kayıtları incelediğinde; 1946 yılında Hazine adına İzmir Belediyesinden satın alınan ve kayıtlarda "metruk kabristan yeri" olarak anılan bu alanın 1961 yılında "kagir bahçeli teknik okul" olarak tescillendiği ve teknik okul olarak kullanım şartıyla 1961-1971 yılları arasında Milli Eğitim Bakanlığına, 1992 yılından itibaren ise Dokuz Eylül Üniversitesi Rektörlüğüne eğitim ve öğretim hizmetlerinde kullanılmak üzere tahsis edildiği anlaşılmaktadır (İzmir Konak Belediyesi Arşivi). Dolayısıyla alanın İzmir kent belleğinde uzun erimde bir eğitim odağı olarak yer ettiği ve bu bağlamda bugün halen üzerindeki tek katlı yapılarda eğitim öğretim işlevini sürdürmeye çalıştığı görülmektedir.

Ege Özel Mimarlık ve Mühendislik Yüksek Okulu Kitapçığı, 1966-67; Göksel Sezer Arşivi

Tabelanın önünde bir grup öğrenci, 1972; Mualla Haytabay Arşivi

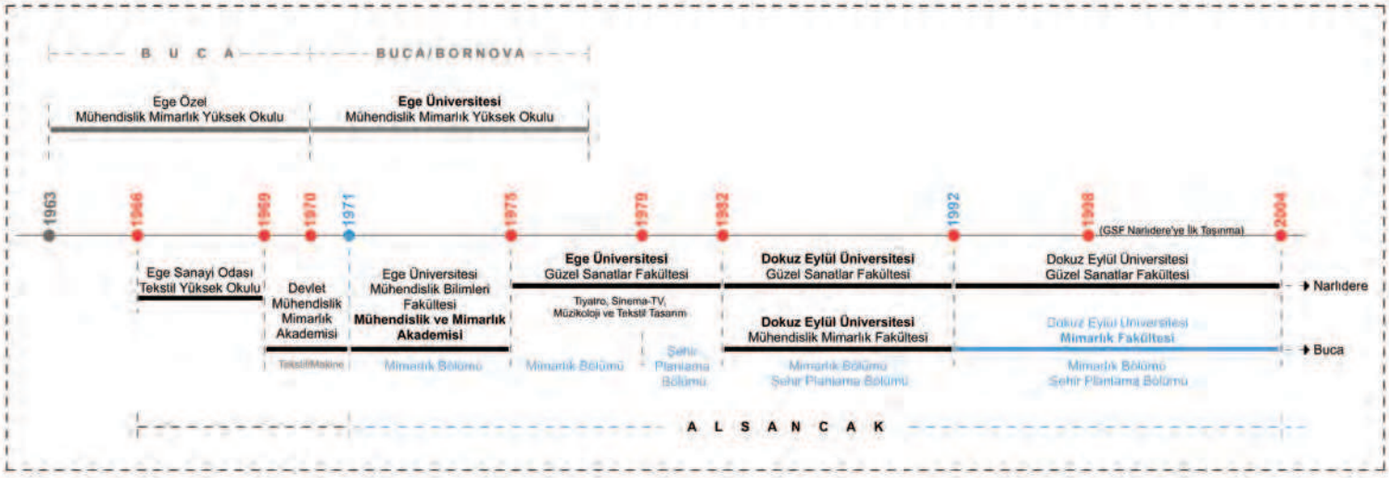
C. Arkon, M. Türeyen, D. Tuna ve Z. Bilgin hocalarla final jürisi, 1975; Levent Gedizlioğlu Arşivi

Eğitim Serüveni ve Mimarlık

İzmir'de mimarlık, güzel sanatlar, planlama ve mühendislik eğitimleriyle, ülke çapında değer kazanmış eğitim kurumlarının temellerinin atıldığı ve köklenerek güçlendiği Alsancak'taki Okul yapısı; aynı zamanda bölgenin toplumsal, sanatsal ve kültürel anlamda rolünü güçlendiren özellikleriyle de büyük önem taşımaktadır. Bünyesinde birçok farklı disiplini barındırarak yüksek okul, bölüm, akademi, fakülte düzeylerinde eğitim içeriğine dair kurumsal yapılanmaların gelişim süreçlerine tanık olan Alsancak'taki bina, bir anlamda yüksek öğrenim düzeyinde yaşanan eğitim serüvenine dair bir bellek niteliği de taşımaktadır. Bu dinamik, geçişli ve sarmal hâlin somut karşılıklarındaki durumları işaret ederek yaşanılan değişimlere "fakülte, akademi, yüksel okul karmaşası" olarak değinen Gürhan Tümer durumu şu şekilde aktarıyor; "...öyle ki, Özel Yüksek Okul'a giren bir öğrenci, eğitiminin ortasında kendini resmi öğrenci, üniversite öğrencisi olarak bulabiliyor ya da Mühendislik Mimarlık Akademisi'nde okuyan başka bir öğrenci, Güzel Sanatlar diploması alıp mezun olabiliyor..." (Tümer, 1993).

Ayrı ayrı ya da iç içe, kırk yıla dayanan bir geçmişin neredeyse tamamına yakın bir süreçte, tek başına ve/veya bir arada olarak uzun solukta mimarlık eğitiminin var olduğu yapı; eğitim odağındaki serüvenine 1966 yılında Tekstil Okulu olarak başlamıştır. 1950'li yılların sonlarına doğru dönemin Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın direktifleriyle Ege Bölgesi Sanayi Odası tarafından bir Tekstil Okulu yaptırılması kararlaştırılmış; 1957 yılında ise Anıtlar Yüksek Kurulundan eski bir mezarlık üzerinde tekstil okulu inşa edilmesine ilişkin uygunluk kararı alınarak projelendirme ve uygulama çalışmalarına başlanmıştır. Bu kapsamda 1957-58 yıllarında Mimar Sadi Tugay (İTÜ, 1953) tarafından Ege Bölgesi Sanayi Odası Tekstil Okulu olarak tasarlanan yapının inşaat izinleri 1958 yılında alınmış, 1965 yılında ise yapı tamamlanmış ve kullanım izinleri alınmıştır (İzmir Konak Belediyesi Arşivi). Bina ilk olarak 1966 yılında Milli Eğitim Bakanlığınca kurulan İzmir Tekstil Teknik Yüksel Okulu adıyla eğitim serüvenine başlamıştır. Bu okul bugünkü Ege Üniversitesi Tekstil Mühendisliği Bölümü'nün temelini oluşturmuştur. 1969 yılında Devlet Mühendislik Mimarlık Akademisi adını alan ve 1971 yılına kadarki süreçte bu isimle anılan bina, 1971 yılında Ege Üniversitesine bağlanmıştır (URL-4). Alsancak'taki bu eğitim yapısı mimarlık ismi ile resmi olarak 1969 yılında tanışmış olsa da 1971 yılına kadar Devlet Mühendislik Mimarlık Akademisi çatısı altında mimarlık eğitimi verilmemiştir. Bu binada mimarlık eğitimi ilk olarak 1971 yılında Ege Üniversitesi Mühendislik Bilimleri Fakültesi, Mühendislik ve Mimarlık Akademisi, Mimarlık Bölümü adı altında, Tekstil ve Makine Mühendisliği Bölümleri ile bir arada 12 öğrencisi ile eğitim serüvenine başlamıştır.

Bu noktada; her ne kadar bu yapı özelinde ve bir devlet kurumu çatısı altında mimarlık eğitimi ilk olarak 1971 yılında Alsancak'taki bu binada başlamış olsa da İzmir'de mimarlık eğitiminin temelleri 1963 yılında Buca'da kurulan Ege Özel Mimarlık ve Mühendislik Yüksek Okulunda atılmıştır. 1970 yılına kadar mimarlık eğitimini farklı şehirlerden gelen öğretim üyeleri ve mesleki deneyimi olan yetenekli isimler ile güçlendirerek sürdüren ve İzmir'de mimarlık kültürünün köklenmesinde önemli etkisi olan bu

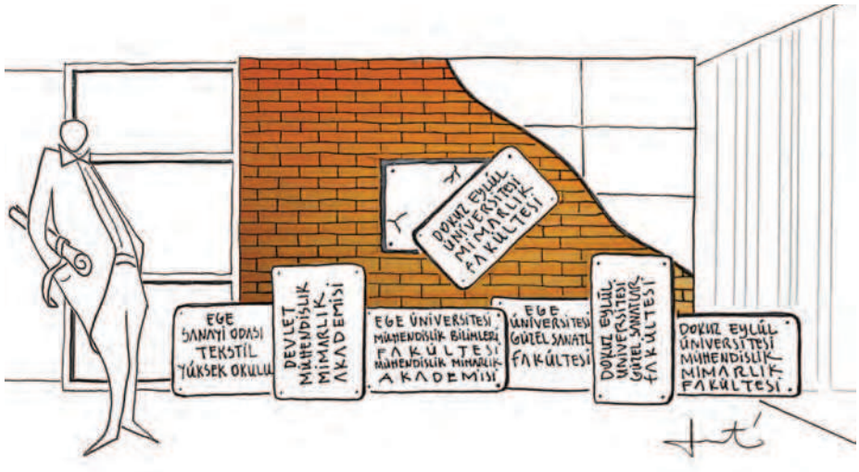
Mimarlık stüdyosunda kritik sırasında A. Cimcoz, Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Arşivi

Mimarlık Bölümü öğretim üyeleri ve idari personel, 2001; Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Arşivi, Fotoğraf: Emre Tuncer

Şehir ve Bölge Planlama 4. sınıf stüdyosu jüri sonrası, 1997; Tolga Çilingir Arşivi

SOL ALTTA İzmir'de mimarlık eğitiminin başlangıcı ve Alsancak'taki Okul'un eğitim serüveni

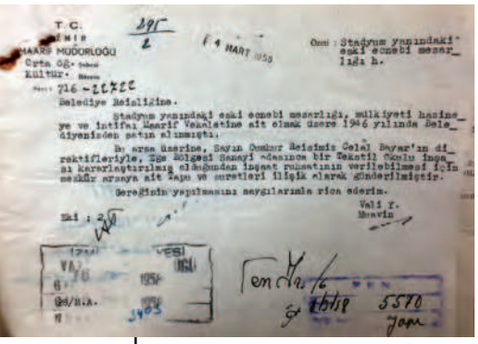
ALTTA Alsancak'taki Okul'da 1971-2004 yılları arasında Mimarlık ve Planlama Bölümlerinde kadrolu olarak görev alan öğretim üyeleri ile belirli dönemlerde proje stüdyolarına ve diğer meslek derslerine katkı veren isimler

kurum, 1970 yılında özel okulların kapatılması kararı ile Ege Üniversitesine bağlanmış ve Ege Üniversitesi Mühendislik ve Mimarlık Yüksek Okulu (EÜMMYO) ismini almıştır (Mutlu, 1993). Bir süre Bornova'da EÜMMYO adı altında mimarlık eğitiminin devam ettiği okul sonrasında öğrenci alımını sonlandırmış, 1970'li yılların ortalarında ise tamamen kapanmıştır. Bu süreçte okuldaki öğrenciler ve hocalar eğitim faaliyetlerini Alsancak'taki binada sürdürmeye devam etmişlerdir. Dolayısıyla kökleri Buca'daki yüksek okula uzanan Alsancak'taki Fakülte bir devlet kurumu olarak 1970'lerden itibaren İzmir'de mimarlık eğitiminin odağı olmuştur (Sezer, Eyüce ve Cimcoz, 2022).

1971-1975 yılları arasında Ege Üniversitesi Mühendislik Bilimleri Fakültesi Mühendislik ve Mimarlık Akademisi adı altında Mimarlık Bölümü olarak eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdüren bölümde ilk bölüm başkanı olarak Rauf Beyru görev yapmıştır. 1972 yılında binada eğitim faaliyetlerini sürdüren Tekstil Mühendisliği Bölümünün Bornova'ya taşınmasıyla birlikte, Alsancak'taki bu bina, sayısı her yıl artan mimarlık öğrencileri ve hocaları ile eğitim hayatını sürdürürken; 1975 yılında Ege Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi kurulmuş ve Mimarlık Bölümü eğitime bu çatı altında devam etmiştir. Rauf Beyru'nun ilk dekan olarak görev aldığı bu kurumda Mimarlık Bölüm Başkanlığı görevini ise Doğan Tuna yürütmüştür (Tuna, 2005). Fakültenin bu ilk dönemlerinde sadece mimarlık eğitimi verilmiş; 1976-77 döneminde Güzel Sanatlar Fakültesine yeni katılan öğretim elemanları ile tiyatro, sinema-televizyon, müzikoloji ve tekstil tasarım alanlarında öğrenciler

1971	1975	1982	1992	2000
HARBİ HOTAN	CEMAL ARKON	SALİH ZEKİ PEKİN	ALİ TEKİN TİN	GÜNGÖR KAFTANCI	SALİH SEYMEN	TANER UÇAR
BEDRİ KÖKTEN	ZİYAEDDİN BİLGİN	ERDEMİR ÖZEL	YÜKSEL ÜSTÜNGEL	MEHMET DEMİRAĞLI		HALİL İBRAHİM ALPASLAN
KEMAL KARHAN	AHMET EYÜCE	NAZAN BORA	YEŞİM KAMİLE AKTUĞLU	AKIN ERSOY		HİLMİ EVREN ERDİN
EŞİN AYDAR	YÜKSEL CEZTIRNAK	MURAT ERDİM	FUNDA AYSEL ALTINÇEKİÇ	TAMER BAŞBUĞ		MERCAN EFE GÜNEY
AKIN SÜEL	MUTLU BAŞAKMAN	SAMİ UZUNOĞLU	DENİZ ORHUN	MÜJGAN B. KARATOSUN		ERDAL ONUR DİKTAŞ
ERGİN ALGIM	TEOMAN SARIKAHYA	SEVİM ÜNAL	ETİ AKYÜZ LEVİ	HÜSAMETTİN ÖZKAYMAKÇI		FERHAT HACIALİBEYOĞLU
MESUT AYAN	DOĞAN TUNA	ÖZEN EYÜCE	HÜLYA KOÇ	MALİKE ÖZSOY		DENİZ DOKGÖZ
RAUF BEYRU	MEHMET TÜREYEN	ŞENEL ERGİN	İLKİM KAYA	TURGAY ÖNBİLGİN		BURAK ALTINIŞIK
	NAMIK SEVİNÇ ARKUN	SENCER AYHAN	HİKMET SİVRİ GÖKMEN	ÖZGÜR DİNÇER		AYÇA TOKUÇ
	GÜRHAN TÜMER	BOZOK ÖZERDİM	ERDAL KEMAHLIOĞLU	AHMET KÜÇÜK		İNCİ UZUN
	AYDIN AY	ATİLLA ORBAY	EMEL GÖKSU	EMRE ERGÜL		ÖZGÜL YILMAZ KARAMAN
	NERİME ARCA (CİMCOZ)	SEMİH KAVALALI	SEZAİ GÖKSU	LEVENT ÜNVERDİ		DİDEM AKYOL ALTUN
		SÜMER GÜREL	RECEP MERİÇ	ŞEBNEM GÖKÇEN		KUTLUĞ SAVAŞIR
		AYDA AREL	AYLA ÇEVİK	HAYAT ZENGİN		HASAN BEGEÇ
		NECATİ ŞEN		İPEK ÖZBEK		
		ORCAN GÜNDÜZ		YASEMİN SAYAR		
		ÇETİN TÜRKÇÜ		ŞENİZ ÇIKIŞ		
		GÖKSEL SEZER		ABDULLAH SÖNMEZ		
		ATİLLA CİMCOZ		NESLİHAN ONAT GÜZEL		

		GÜNEŞ GÜR	İLGİN GÜNAY		FAHRİYE HİLAL HALICIOĞLU	METİN KILIÇ		
		ERDAL MERTER	SEMİH GÜNERİ		AHU DALGAKIRAN ERDOĞAN	ÇINAR BİLGİN		
		MUSTAFA DÜZGÜN	DERYA ÖNCÜL		SİBEL ECEMİŞ KILIÇ	SIDIKA ÇETİN		
		NESİL BAYTİN	ŞEYDA BAYINDIR		SUAT GÜNHAN	DÜRNEV ATILGAN		
		DENİZ BAYTİN	KIVILCIM KESKİNER		NERİMAN YÖRÜR	BURCU SILAYDIN AYDIN		
		MUSTAFA UZ	DÜRRİN SÜER		VEHBİ CANER ÖCAL	OYTUN EYLEM DOĞMUŞ		
		CAHİT AYBET	EMEL KAYIN		AHMET VEFA ORHON	MUHAMMED AYDOĞAN		
		HARUN DAĞPINAR	TOLGA ÇİLİNGİR		MÜJDE ALTIN	NEZİHAT KÖŞKLÜK KAYA		
		ADİL KILIÇAL	YILDIRIM ORAL		ZEHRA AKDEMİR	MİNE TANAÇ ZEREN		
		TAYFUN TANER	SEDAT EMİR		RENGİN ZENGEL	CENGİZ YESÜGEY		
		ERKAL SERİM	TUĞRUL KIRMIZI		ÖZLEM ERKARSLAN	HÜMEYRA BİROL		
		ÜLKER SEYMEN			İLKNUR TÜRKSEVEN DOĞRUSOY	NESLİHAN ÜNVERDİ		
		ÇINAR ATAY			ÖZLEM ARITAN			

İzmir Maarif Müdürlüğü Kültür Bürosu ile İzmir Belediye Reisliği arasında Tekstil Okulu inşası ile ilgili yazışma, 14 Mart 1958; Konak Belediyesi Arşivi

Doğu yönünde giriş cephesine bakış, 2014; T. Didem Akyol Altun Arşivi

Batı yönünden giriş cephesine bakış, 2013; İzmir Büyükşehir Belediyesi Arşivi

alınarak fakültenin yapısı genişletilmiştir (Tuncay, 2007). Ardından 1979 yılında, önceleri yüksek lisans düzeyinde eğitim faaliyetlerini sürdüren Şehir ve Bölge Planlama Bölümünün kurularak lisans düzeyinde de öğrenci almaya başlamasıyla birlikte Alsancak'taki Okul; farklı disiplinlerin bir arada olduğu, öğrenci ve hoca profilindeki çeşitliliğin arttığı etkileşimli bir yapı kazanmaya başlamıştır. Bu birliktelik hem aynı kurum çatısı altında hem de aynı mekânı paylaşarak 1982 yılına kadar sürdürmüştür.

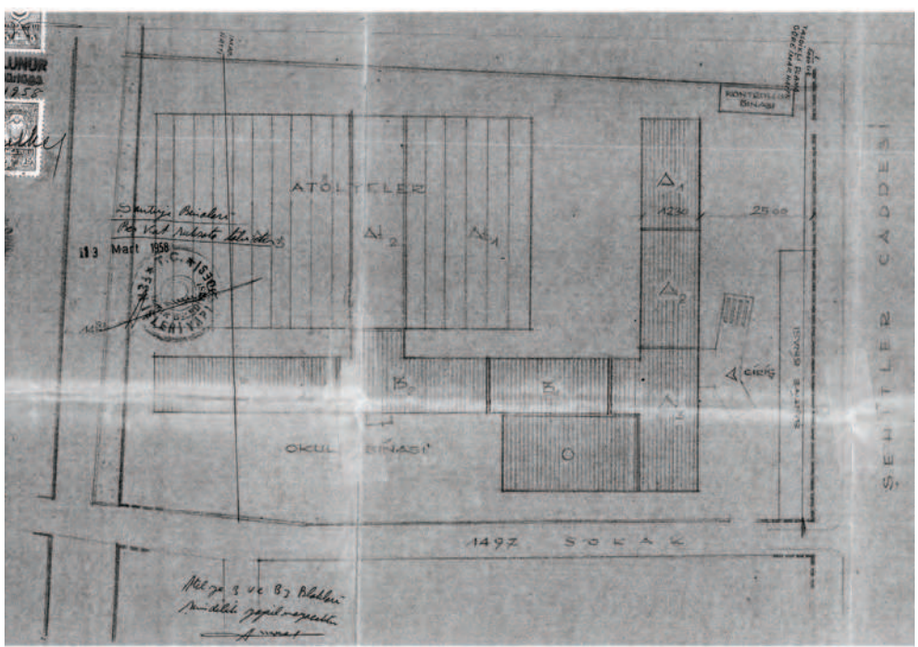
1982 yılına gelindiğinde, üniversitenin ve fakültelerin isimlerinin değiştiği yeni bir döneme girilmiştir. Bu anlamda Ege Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi adı altında; Mimarlık ve Şehir ve Bölge Planlama Bölümleri ise Dokuz Eylül Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi adı altında iki ayrı fakülte olarak, aynı mekânı paylaşarak eğitimlerine devam etmişlerdir.

Güzel Sanatlar Fakültesi bu tarihten günümüze kadar aynı isimle yoluna devam ederken, Mimarlık ve Şehir ve Bölge Planlama Bölümleri ise 1992 yılında Mühendislik-Mimarlık Fakültesinin iki ayrı fakülteye dönüştürülmesiyle kurulan Mimarlık Fakültesi çatısı altında eğitim sürecine devam etmişlerdir. Bu tarihten itibaren İzmir'de mimarlık eğitimini Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Fakültesi olarak sürdüren fakültenin kurucu dekanı Mehmet Türeyen'dir. 1971 yılından itibaren yaklaşık çeyrek asırlık bir süreçte İzmir'de mimarlık eğitimini Alsancak'taki Fakülte Binasında sürdüren kurumun bu yapıdaki etkinliği mekânsal yetersizlikler, fiziksel koşullar, yapı güvenliği ve kampüs içinde yeni bir yapının tamamlanmış olması gerekçeleri ile Eylül 2004'te son bulmuştur. Fakülte 2004-2005 eğitim yılından itibaren Buca'da Tınaztepe Kampüsündeki yeni binasında eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdürmektedir. Uzun erimde kesintisiz olarak eğitim işlevini sürdüren alan ve eğitim odağında birçok disiplinin gelişimsel sürecine tanıklık eden yapı, yaşanan çekilmeler sonrasında işlevsiz kalmış ve kullanılamamıştır. Yapı özelindeki bu işlevsiz kalma süreci, yıkımla sonlanarak Mimarlık, Planlama ve Güzel Sanatlar eğitimine dair fiziksel ve mekânsal izler büyük ölçüde yok olmuştur.

Yapıya Dair

Yerleşim ve alan kullanımı

Mimar Sadi Tugay tarafından 1957-58 yıllarında Ege Sanayi Odası Tekstil Okulu olarak tasarlanan ve 1965 yılında inşaatı tamamlanan yapı; kuzey yönünde Şehitler Caddesi'ne ve doğu yönünde 1497 Sokak'a paralel uzanan iki lineer bloğun birleşimiyle oluşan "L" bir şema ile alana yerleşmektedir. Kendi içinde alt bloklar içeren ve etaplar hâlinde uygulamaya olanak sağlayan biçimde kurgulanan bu iki bloğun birleşim noktasında ise Oditoryum bloğu yer almaktadır. Mimar Sadi Tugay tarafından tasarlanan yapının

SOLDA Projede önerilen yerleşim planı, yapılması planlanan bloklar, geçici yapılan şantiye birimleri ve saçak; İzmir Konak Belediyesi İmar Müdürlüğü Arşivi

SAĞ ÜSTTE Kat planları üzerinden birimlerin şematik gösterimleri

Giriş saçağı, 2013; İzmir Büyükşehir Belediyesi Arşivi

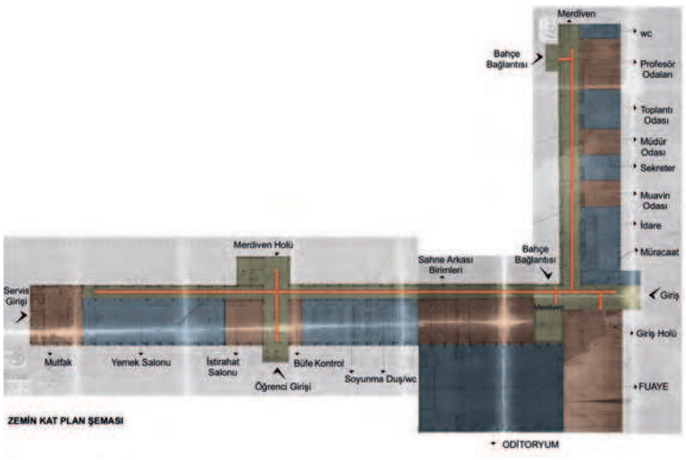
Bahçe cephesi, 2013;
T. Didem Akyol Altun Arşivi

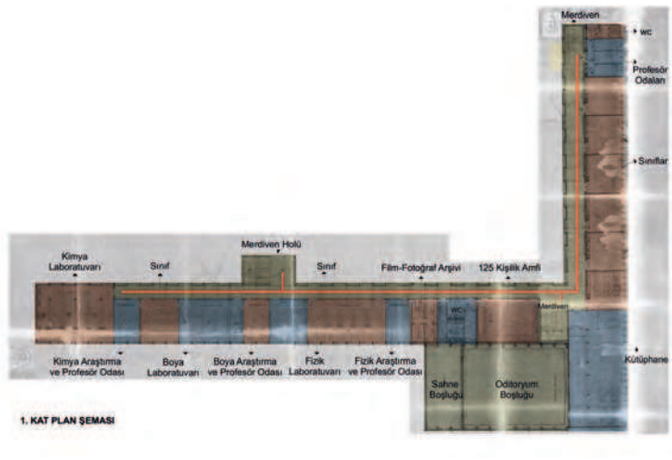

Avluya bakan cephe,
Ferhat Hacıalibeyoğlu Arşivi

Koridor, 2003;
Ferhat
Hacıalibeyoğlu
Arşivi

Şehitler Caddesi'ne paralel yerleşen kolu (A-blok) ana girişi içerecek biçimde bir ön alan tariflerken; 1497 Sokak'a paralel yerleşen kolu (B-blok) ise okul binası olarak adlandırılmış ve bu kolun sokağa bakan cephesinde bir ön alan ve öğrenci girişi tanımlanmıştır. Ayrıca alanı kuzey ve doğu yönünden kavrayan bu yerleşimle, mevcut stadyum duvarının batı yönündeki belirleyici varlığı sonucu tanımlı bir iç alan oluşmuştur. Her ne kadar projede bu alanın güney ucunda ileride inşa edilmesi planlanan iri atölye blokları leke olarak tanımlanmış olsa da bu yapılar inşa edilmemiştir. Öğrenci girişini karşılayacak biçimde B-blokta (B-2) yer alan ve uzun yıllar bu yapının kullanımında bahçe ile bağlantıyı kuran merdiven ve sahanlığı aracılığıyla, ileride inşa edilmesi planlanan bu atölye bloklarının mevcut okul yapısıyla bağlantısının planlandığı görülmektedir. Öte yandan projede tanımlanan öğrenci girişinin kullanımına ilişkin net bir bilgiye ulaşılamamıştır ve 1970'li yıllardaki kullanıcı deneyimlerinden aktarılan bilgilerde de böyle bir girişin varlığından söz edilmemektedir (Cimcoz, Eyüce, Gedizlioğlu ve Koç, 2022). Yerleşimin bu bölgesiyle ilgili olarak 1497 Sokak yönünde tanımlanan öğrenci girişi ve ön alanın kullanılamamasına 1941 yılında yapılan ve 60'lı yılların sonlarına kadar bu alanda yer alan bir gecekondunun varlığının etki ettiği düşünülmektedir (İzmir Konak Belediyesi Arşivi). Proje ile uygulama arasında gözlenen bir diğer fark ise ana giriş saçağı ile ilgilidir. Öyle ki ana girişi vurgulayan ve yapıdan koparak ön alanı kavramaya çalışan etkili bir saçak elemanı projede ön plana çıkmakta; ancak bu saçak elemanının projedeki hâlinden farklı biçimde ve yapı karakteriyle daha uyumlu bir çizgide uygulanmamış olduğu görülmektedir.

Plan şeması ve dağılımlar

Betonarme yapım sistemi ile inşa edilen ve her iki bloğun altında kısmi bodrum katlarından oluşan yapı iki katlı olarak tasarlanmıştır. A ve B blok olmak üzere her iki blokta da bahçeye bakan yönlerde (güney ve batı) uzun ve geniş koridorlara yer verilmiş; eğitim, servis ve idari işlevleri içeren birimler ise bu koridorlara doğu ve kuzey yönlerinden açılacak biçimde yerleştirilmiştir. İşlevsel çözümlemede esas olarak Şehitler Caddesi'ne paralel uzanan A-blokta zemin katta ana giriş holü, fuaye, idari birimleri ve profesör odaları konumlanırken; kütüphane, derslikler ve profesör odalarından oluşan birimler bu bloğun birinci katında yer almaktadır. Ayrıca bu blokta biri giriş alanına yakın olarak B-blok bağlantı noktasında diğeri ise A-bloğun batı ucunda olmak üzere iki ayrı noktada düşey dolaşım elamanları konumlandırılmıştır. Her iki merdivenin bulunduğu noktada yapının bahçe bağlantılarını sağlayan kapılar yer almaktadır. 1497 Sokak'a paralel uzanan B-blokta ise zemin katta koridorun güney ucunda büyük bir yemekhane ile koridor boyunca sıralanan oditoryumun sahne arkası birimleri, tuvaletler ve soyunma odaları yer alırken; üst katta koridorun sonunda büyük bir kimya laboratuvarı, koridor boyunca ise sınıflar, fizik ve boya laboratuvarları ile bu birimlere hizmet eden araştırma odaları yer

Giriş holü, 2001; Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Arşivi, Fotoğraf: Emre Tuncer

Fuayede sergi, 2001; Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Arşivi, Fotoğraf: Emre Tuncer

Suat Taşer Salonu, Hamlet oyunu sırasında seyirciler; Ragıp Taranç Arşivi

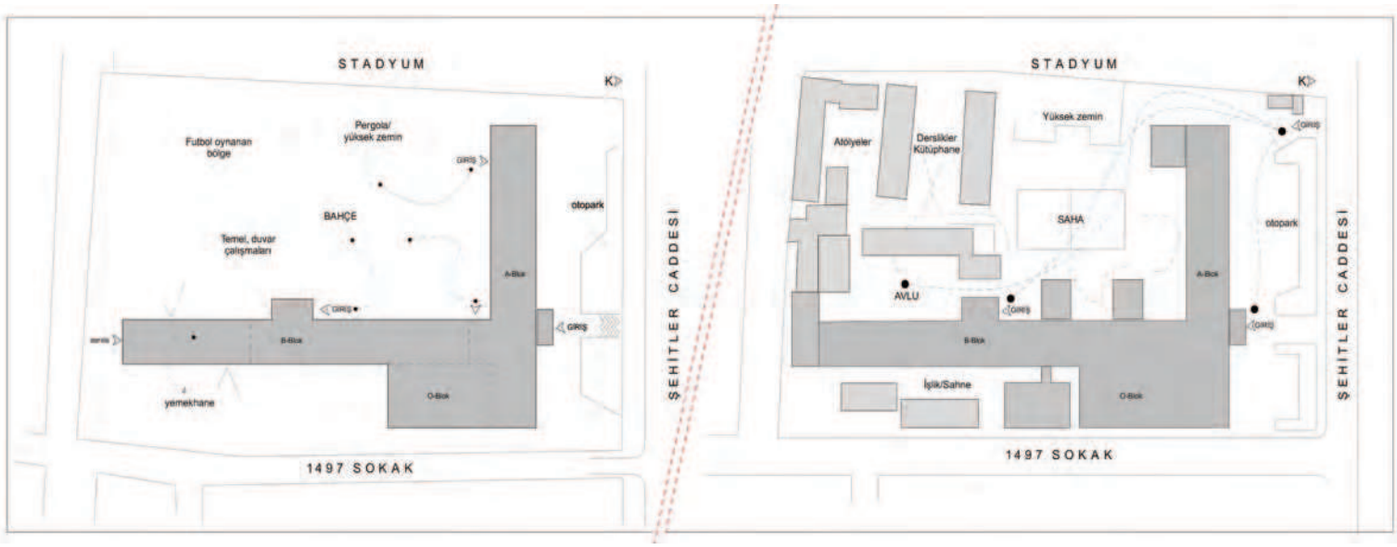
almaktadır. Aynı zamanda bu katın A-blokla ve oditoryumla birleştiği noktada oditoryum bloğunun sağır yüzeyine bitişik 125 kişilik bir amfi bulunmaktadır. B- blokta her iki kat arasındaki düşey dolaşım ise bu bloğun ortalarına yakın, bahçe yönünde ve öğrenci giriş aksını karşılayacak biçimde konumlanan merdiven ile sağlanmaktadır. İçeride tanımlanan boşluğa bakan her iki blok boyunca uzanan koridorlar yapının karakteristik özelliği olarak öne çıkmaktadır. Bir diğer karakteristik öge ise hem iç kullanımları hem de dışarıdan kullanımları sağlayacak biçimde kentle bütünleşebilme olanağını sunan oditoryumdur. A ve B blokların birleşim noktasında yer alan ve yaklaşık 450 kişi kapasiteli oditoryum bloğu; A-blokla fuaye alanı, B-blokla ise sahne arkası girişi ve bu alana hizmet eden mekânlar aracığıyla bağlantı kuracak biçimde konumlanmaktadır. Bu oditoryuma 1980'li yıllarda Suat Taşer adı verilmiştir ve mekân bu isimle özdeşleşmiştir.

Cephe karakteri

Yapının cepheleri incelendiğinde, Şehitler Caddesi'ne bakan kuzey cephesinde tekrar eden düşey elemanlardan oluşan ve cepheden öne çıkarılmış bir çerçeve ile tanımlanan düzen giriş cephesinin karakterini oluşturmaktadır. Diğer cephelerde ise yatay ve düşey yapısal ögelerin öne çıkarılarak vurgulanmasıyla oluşan gridal bir cephe düzeni hakimdir. Eğitim birimleri ve koridor cephelerinde devam eden gridal düzen, dolu-boş ritmik kurguda ve katlar arasında kaydırılarak oluşturulmuştur. Ayrıca, doğuda oditoryum cephesinde sağır bir yüzey hakimken, batıda A-bloğun kısa cephesindeki benzer sağır yüzey etkisi düşeyde tekrar eden yatay boşluklar ile birlikte ele alınmıştır.

Mekân düzenlemeleri ve ekler

Artan öğrenci sayıları ve kadrolardaki genişlemeler yeni mekân gerekliliklerini de beraberinde getirmiştir. Bu kapsamda zaman içinde mekân yerlerinin değişmesi ve bölümlenmeler ile iç mekânda düzenlemeler yapılmıştır. A-bloğun birinci katında bahçeye bakan koridorun tamamına ve zemin katında ise bir bölümüne odaların eklenmesi, kütüphanenin bu bloktan taşınması, yemekhane alanının düzenlenerek bu alana yeni birimler eklenmesi iç mekânda yapılan başlıca düzenlemeler olarak ifade edilebilir. Ancak zamanla bu düzenlemelerin de yetersiz kalması ile 1980'li yıllarda yapıya doğrudan temas ederek kapalı alandan erişilebilen ve ayrıca yapıyla kapalı alan bağlantısı olmayan, açık alandan erişilebilen ekler yapılmaya başlanmıştır. Yapıya temas eden ve cephe karakterleri ile yapıyla bütünleşebilen iki katlı bu ekler; A-bloğun batı ucunda bahçe yönüne doğru bir birim eklenerek, B-bloğun bahçeye bakan yönünde koridora takılan iki birim ve koridorun sonunda güney yönündeki bahçe duvarına paralel olacak biçimde

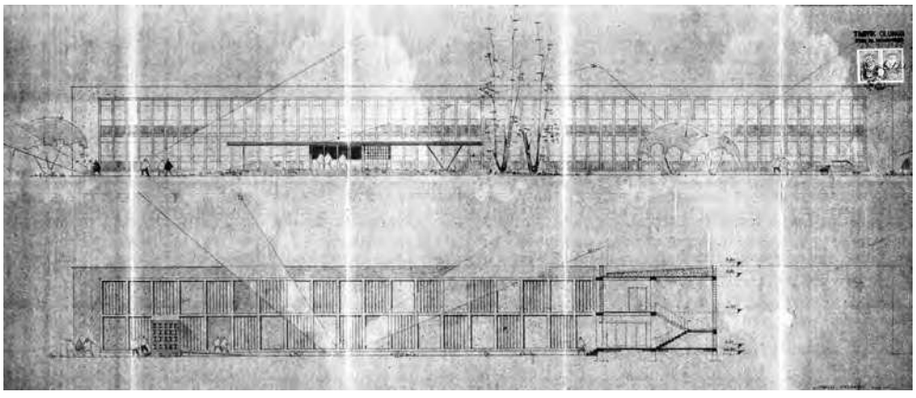
Avlu yaşantısı,
Ragıp Taranç Arşivi

Avlu yaşantısı,
T. Didem Akyol Altun Arşivi

Arka bahçe, atölye sırasında, 2003;
Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Arşivi, Fotoğraf: Emre Tuncer

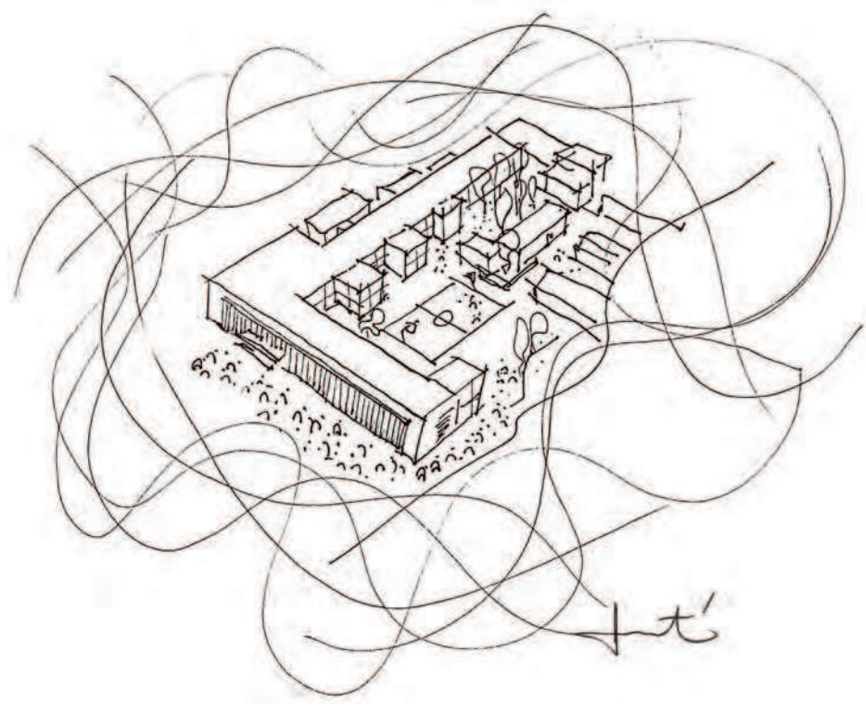

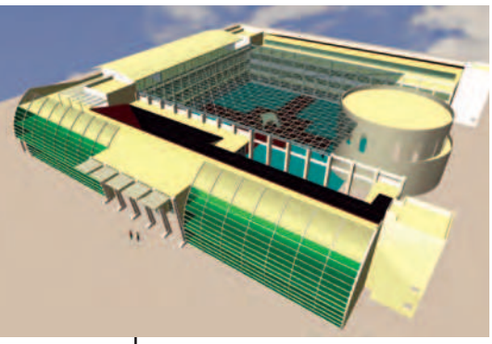
SOL ALTTA Kullanım sürecinde yapı ve alana dair dönüşümler

SOLDA Yapının kuzey ve güney cepheleri ile girişe yakın merdivenden geçen kesit (A ve B blok dahil edilmiş), İzmir Konak Belediyesi İmar Müdürlüğü Arşivi

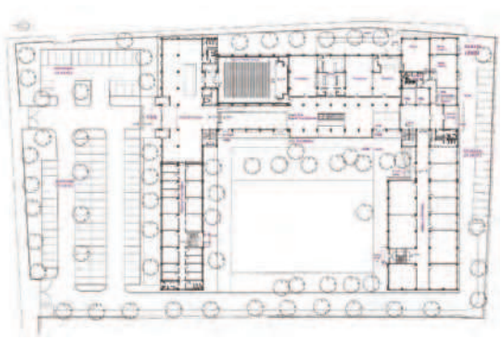
konumlanan bir birim olarak çeşitli mekânsal gereklilikleri sağlamışlardır. Ayrıca B-bloğun 1497 Sokak'a bakan yönünde oditoryuma yakın konumda bir başka ek daha yer almaktadır. Diğer taraftan yine aynı dönemlerden itibaren alanın güney bölgesinde açık alandan erişilebilen; yemekhane, kantin, atölye, derslik, çalışma birimleri ve depo, teknik hacimler gibi çeşitli bağımsız birimler inşa edilerek mekânsal gereksinimler karşılanmıştır. Gerek kapalı alandan yapıyla bağlantılı gerekse açık alandan erişilebilen bu eklerin büyük bir bölümü uzun süre Güzel Sanatlar Fakültesi tarafından kullanılmıştır. 1990'lı yılların sonlarına doğru bu fakültenin çoğu bölümünün taşınmasıyla birlikte, bu ek birimler mimarlık fakültesi tarafından yeniden düzenlenerek kullanılmaya başlamıştır. Mimarlık Fakültesi kütüphanesi bu dönemde açık alandaki birimlerden birine taşınmıştır.

Tüm bu süreç izlendiğinde her ne kadar mekânsal gereklilikler sonucu, zorunlu olarak yapılmış olsa da kullanımlara bakıldığında bu ekler; açık ve kapalı alan ilişkilerini güçlendiren/türeten, kavranabilir alt alanlar tanımlayan ve sosyal ilişkileri-etkileşimleri destekleyen anlamlarıyla değer kazanmışlardır. Bu anlamda nişler, avlular ve farklı kullanımlara özgü oluşan irili ufaklı bölgelenmeler, şüphesiz yaşantıya dair izleri taşıyan tanımlı alt mekânlar olarak sıralanabilir. İlk dönemlerden bu yana yapıyla doğrudan ilişkili bu tanımlı açık alan, sosyal ve kültürel faaliyetlerin yanı sıra duvar örme ve pergola yapımı gibi uygulamaya yönelik eğitim faaliyetlerinin de yapıldığı bir alan olarak deneyimlenebilmiştir.

Metin Kılıç'ın yarışmada seçilen proje önerisinden 3 boyutlu görünüm, 2002; Metin Kılıç Arşivi

Çetin Türkçü, Abdullah Sönmez ve Metin Kılıç tarafından çizilen uygulama projesinin zemin kat planı ve yerleşimi, 2003; Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Arşivi

Taşınma sonrası stüdyo, 2011; Ferhat Hacıalibeyoğlu Arşivi

Arayışlar, yıkım, arayışlar

2000'li yılların başlarından itibaren gerek mekân kapasitesinde, gerekse yapının fiziksel koşullarında olumsuzluklar gözetilerek fakültenin Tınaztepe Kampüsünde tamamlanmak üzere olan yeni binasına taşınması durumu belirginleşmeye başlayınca; eğitimin Alsancak'ta sürdürülmesine yönelik arayışlar başlamıştır. Bu kapsamda 2002 yılında okul bünyesinde öğretim üyelerinin katılımına açık sınırlı bir yarışma düzenlenmiştir. Prof. Dr. Emin Alıcı, Prof. Dr. Çetin Türkçü, Prof. Dr. Mehmet Türeyen, Prof. Dr. Atilla Cimcoz, Prof. Dr. Sezai Göksu ve Prof. Dr. Atilla Orbay'dan oluşan jüri üyelerinin 7 projeyi değerlendirdiği yarışmada, o dönem fakültede ders veren Metin Kılıç ve araştırma görevlisi olarak görev yapan Özgür Dinçer'e ait projeler gelişmeye uygun bulunarak ikinci aşama için belirlenmiş; bu aşamanın sonunda da Metin Kılıç'ın önerisi birinci olarak seçilmiştir (Kılıç, 2022). Çeşitli revizyonlar yapılarak fakülte bünyesinde uygulama projeleri Çetin Türkçü, Abdullah Sönmez ve Metin Kılıç tarafından tamamlanan bu proje gerekli bütçenin sağlanamaması sonucu gerçekleşememiştir. Bu sürecin sonunda gerçekleşen taşınmalar ile birlikte boşalan ve uzun süre atıl biçimde boş kalan yapı ve alandaki eklerin bir bölümü 2015 yılında yıkılmıştır.

Yıkımın ardından 2015 yılında arayışlar yeniden başlamış; Güzel Sanatlar ve Mimarlık Fakültelerinin alana yeniden dönebilmek adına ayrı ayrı başlatmış oldukları girişimler, ne yazık ki sonuçsuz kalmıştır. Sosyal medya aracılığıyla kamuoyu oluşturarak olgunlaştırılan, çeşitli duyurular ve etkinlikler ile tasarım ve sanat eğitimi veren kurumların kent merkezinde olmasının olumlu yönleri paylaşılan bu girişimler üniversite yönetimi ile görüşmelere kadar uzanmıştır. Ancak özünde her iki fakültenin de faaliyet gösterdiği yapıların varlığı ve yeni bir bina yapmak için gereken bütçenin karşılanamıyor olması nedenleriyle bu girişimler bir sonuca ulaşamamıştır. Yine de her iki fakülte tarafından bağışçılar yoluyla alana yeniden dönmek adına çözüm arayışları devam ettirilmiştir. Bu arayış sürecinde Mimarlık Fakültesi bünyesinde Deniz Dokgöz, Ferhat Hacıalibeyoğlu, Didem Altun, İnci Uzun ve Halil İbrahim Alpaslan'dan oluşan ekip tarafından hazırlanan projeyle, üniversite yönetimi aracılığıyla bağışçılarla görüşmeler yapılmış olsa da bu girişim de sonuçsuz kalmış, proje uygulanma olanağı bulamamıştır.

Yerleşim ve alan kullanımları bağlamında geçmiş izleri referans alarak, alışkanlıkları ve mekân deneyimlerini sürdürmeye çalışarak mimarlık eğitimini bu alanda devam ettirmeye çalışan tüm arayışlar sonucunda ise bugün; alanda 1980'li yıllarda inşa edilmiş olan ve geçmişte yemekhane, derslik, kütüphane ve kantin işlevleriyle kullanılan tek katlı yapılar eğitim faaliyetlerini ikame etmektedirler.

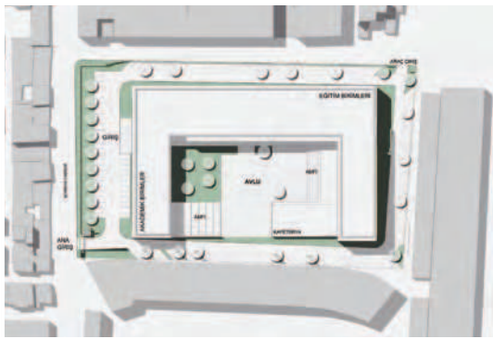
SOLDA Mimarlık Fakültesi duyuru metni, 2015; Ferhat Hacıalibeyoğlu Arşivi

Güzel Sanat Hareketi'nin yayınladığı afişlerden biri, 2015; Pınar Uzun Arşivi

Yıkım süreci, 2015; Tolga Çilingir Arşivi

Deniz Dokgöz, Ferhat Hacıalibeyoğlu, Didem Altun, İnci Uzun ve H. İbrahim Alpaslan tarafından 2015 yılında hazırlanan projeye ait görseller; Ferhat Hacılibeyoğlu Arşivi

Sonuç

Başta da değinildiği gibi İzmir'de mimarlık, planlama ve güzel sanatlar eğitimine dair gelişim ve olgunlaşma dönemlerine tanıklık eden bu yapının çatısı altında birçok mimar, şehir plancısı, sanatçı ve hoca yetişmiş; İzmir'de mimarlık ve tasarım eğitiminin odağı olarak nitelendirilebilecek bu mekân, sonrasında mimarlık eğitimi vermeye başlayan diğer kurumların oluşmasında da önemli rol oynamıştır. Konumu itibariyle kentle yakın ilişkiler ve güçlü bağlar kurabilen mekân; erişilebilirlik ve görünürlük özellikleriyle de kentte mimarlık ve tasarım kültürünün temsiliyetini uzun yıllar sürdürmüştür. Dahası farklı disiplinlerin bir arada olduğu çoğulcu yapısıyla yaratıcı düşünme ve üretme ortamlarını var edebilen bir eğitim yapısı olarak, ülke ölçeğinde uzun yıllar önemli bir etki alanına sahip olmuştur. Bu çoğulcu ve etkileşimli yapı, zamanla eklentiler ile büyüyerek mekân gereksinimlerine yanıt verebilmiş, aynı zamanda bu zorunlu müdahaleler sonucunda kavranabilir ölçekte ve tanımlı sınırlarda alt mekân olanaklarını da var edebilmiştir. Sürekli eğitim ve sosyal faaliyetleri destekleyen bir zemin olarak; ilk dönemlerde temel çalışmaları, duvar ve pergola yapımı gibi staj kapsamındaki uygulamalı eğitimlerin de yapıldığı alan, bir anlamda "açık stüdyo" olarak eğitim sürecinin bir parçası hâline gelmiştir. Deneyimler ve kullanımlar bağlamında sosyal ilişkilerin ve birbirinden öğrenme ortamlarının zeminini oluşturan, evrilebilen ve müdahaleye açık yapı; doğrudan fiziksel varlığıyla da tasarıma ve yaratıcı düşünme-üretme süreçlerine sahne olabilmiştir. Özetle Alsancak'taki Okul bir eğitim yapısından öte; açık ve kapalı mekânların esnek bir yapıda bütünleşerek çoğaldığı, sosyal ve toplumsal yönü güçlü bir eğitim ortamına dönüşerek varlığını devam ettirmiştir. Nihayetinde, uygulandığı yıldan 2004 yılına kadarki süreçte kesintisiz olarak farklı disiplinler tarafından farklı dönemlerde ya da bir arada olmak üzere eğitim işleviyle kullanılan yapı, en son mimarlık eğitiminin de buradaki sürecini tamamlamasıyla birlikte 2004 yılı sonlarında atıl kalmış, 2015 yılında ise yıkılmıştır. Bugün hâlen eğitim işlevi alanın içinde 1980'li yıllarda inşa edilmiş olan barakalarda Dokuz Eylül Üniversitesi Dil Eğitimi Araştırma ve Uygulama Merkezi adı altında sürdürülmeye devam etmektedir.

Son olarak alanın ve daha geniş bir çerçevede bölgenin bugünkü durumuna bakıldığında, genele hakim bir atıl durumun varlığı düşündürücüdür. Ayrıca, bölge sermaye baskısını da yakından hissetmektedir. Diğer taraftan sanat ve kültür odaklı inisiyatiflerin bölgedeki etkinliklerinin varlığı ve mevcut nitelikli yapı stoğunun öngörülen kültür ve eğitim odaklı dönüşümleri, bugüne ve ileriye yönelik bölgeye dair olumlu unsurlar olarak sevindiricidir. Bu noktada alanın geçmişinde güçlü biçimde var olan eğitim, kültür, sanat ve tasarım izlerinin sürdürülebilmesi, bu değerlere yönelik nitelikli mekânların oluşturulabilmesi ile bölgenin kültür ve eğitim odaklı gelecek planlarıyla örtüşebilecek olasılıkların aranabilmesi önem kazanmaktadır. Özetle bugün; alanın tasarım, sanat ve kültür temelli izlerinden referansla bölgenin toplumsal rolünü güçlendirebilecek bir temsiliyeti yeniden kazanarak ileriye taşıması ve bu anlamda sahip olduğu potansiyelleri açığa çıkarabilmesi bölge ve kent için değerli bir kazanım olacaktır.

• Kaynak belirtilmeyen görseller yazarlar tarafından hazırlanmıştır.

KAYNAKLAR

• Beyru, Rauf. 19. Yüzyılda İzmir Kenti. İstanbul: Literatür Yayınları, 2011.
• Colonas, Vassilis. Greek Architects In The Ottoman Empire (19th-20th centuries). Atina: Olkos Publishers Ltd, 2005.
• Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Arşivi
• İzmir Büyükşehir Belediyesi Arşivi
• İzmir Konak Belediyesi İmar Müdürlüğü Arşivi
• Mutlu, Asım. "İzmir Anıları". Ege Mimarlık 1993/3 sayı:10 (1993), 18-19.
• Poulimenos, George. Smirna Seyahat Rehberi 1922. İstanbul: Baltas Yayınları, 2019.
• Tuna, Doğan. Birikinti, Bir Mimarın Otobiyografisi. İzmir, 2005.
• Tuncay, Murat. "Güzel Sanatlar Fakültesinin Tarihi". Yedi Dergisi sayı: 1 (2007). İzmir: DEÜ Yayınları, 6-7.
• Tümer, Gürhan. "İzmir'de Mimarlık Eğitimi-Otuz Yıllık Bir Sürecin Öyküsü", Ege Mimarlık 1993/3 sayı:10 (1993), 17.
• URL-1 "Alsancak_Mustafa_Denizli_Stadyumu", Wikipedia, erişim 21 Ocak 2022, https://tr.wikipedia.org/wiki/Alsancak_Mustafa_Denizli_Stadyumu
• URL-2 "Agios Archangelos Orthodox Cemetery of Smyrna", Levantineheritage, erişim 25.01.2022 http://www.levantineheritage.com/arhangelos.htm.
• URL-3 "Plan de Smyrne / levé et dressé par Lamec Saad" Chicago Üniversitesi Kütüphanesi, erişim 02.02.2022, https://luna.lib.uchicago.edu/luna/servlet/detail/UCHICAGO-2-2-1101-1255375:Plan-de%20Smyrne---leve%25CC%2581-et-dresse%25CC%2581-p?qvq=q:_luna_media_exif_filename%3DG7434-I9-1876-S33.tif&mi=0&trs=1.
• URL-4 "Ege Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Tekstil Mühendisliği Bölümü Tarihçesi" Ege Üniversitesi, erişim 08.02.2022, https://textile.ege.edu.tr/tr-3313/tarihce.html.
• Hülya Koç ile 26.01.2022 tarihinde yapılan görüşme
• Nerime Cimcoz, Özen Eyüce ve Levent Gedizlioğlu ile 31.01.2022 tarihinde yapılan görüşme
• Çınar Atay ile 02.02.2022 tarihinde yapılan görüşme
• Doğan Tuna ile 10.02.2022 tarihinde yapılan görüşme
• Osman Tülek ile 14.02.2022 tarihinde yapılan görüşme
• Metin Kılıç ile 21.02.2022 tarihinde yapılan görüşme
• Mualla Haytabay ve Levent Gedizlioğlu ile 21.02.2022 tarihinde yapılan görüşme
• Göksel Sezer ile 25.02.2022 tarihinde yapılan görüşme